

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

JESENSKI IZPITNI ROK

FILOZOFIJA

≡≡ Izpitna pola 1 ≡≡

Komentar besedila

Petek, 27. avgust 2021 / 90 minut

*Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.
Konceptna lista sta na perforiranih listih, ki ju kandidat pazljivo iztrga.*

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati naloge, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani).

Izpitna pola vsebuje 4 filozofska besedila, od katerih izberite eno in napišite komentar, ki naj obsega najmanj 600 besed. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 22.

V preglednici z "x" zaznamujte, komentar katerega filozofskega besedila naj ocenjevalec oceni. Če tega ne boste storili, bo ocenil prvi komentar, ki ste ga pisali.

1.	2.	3.	4.

Pišite v izpitno polo z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom v za to predvideni prostor **znotraj okvirja**. Pred komentar prepisite avtorja besedila in naslov dela, ki ste ga izbrali. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napačno besedo ali poved prečrtajte in jo zapišite na novo. Nečitljivo besedilo bo ocenjeno z 0 točkami. Osnutek komentarja pišite na konceptna lista. Osnutek se ne upošteva pri ocenjevanju.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 1 prazno.

V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite.

Konceptni list

Konceptni list

Empty rectangular box for writing.

Konceptni list

V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite.

Konceptni list

Empty rectangular box for writing.

1. Platon: Država

Prevod Jožeta Košarja

»Potem si gotovo tudi o tem prepričan, da so odpora široke množice proti filozofiji krivi tisti ljudje, ki so se vanjo nepoklicani od zunaj vrinili. Ti ljudje nenehoma obrekujejo resnične filozofe, zbujejo sovraštvo do njih in v govorih obravnavajo vse s svojih osebnih stališč. To je seveda vse prej kakor v čast filozofiji.«
»Prav gotovo.«
»Tisti namreč, ki ima svoj pogled uperjen v to, kar resnično obstaja, ne utegne gledati, dragi Aidemant, na dejanje in nehanje ljudi, ne utegne se z njimi prepirati in tudi ne gojiti v srcu zavisti in sovraštva, temveč gleda na urejene, večno nespremenjene stvari, ki nikomur ne prizadevajo in tudi same ne trpijo krivic, temveč poznajo le red in razum. In to je, kar tak človek posnema, čemur hoče biti kar najbolj podoben. Ali se ti zdi mogoče, da kdo ne bi posnemal nečesa, kar ljubi in spoštuje?«

(Vir: Platon: Država. Prevod Jože Košar. DZS, Ljubljana 1976, 6. knjiga, str. 222–223.)

NAVODILO ZA PISANJE KOMENTARJA

Dani odlomek govori o sovraštvu in odporu do filozofije. Odlomka ne obnavljajte, temveč ga komentirajte v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. V eseju odgovorite na vprašanja:

- Kdo so tisti, ki »so se nepoklicani od zunaj vrinili« vanjo?
- Zakaj pravim filozofom ni mar za odnos ljudi do njih, ampak gledajo le »na urejene, večno nespremenjene stvari«? Razložite, kaj so te »urejene, večno nespremenjene stvari«.
- Zakaj prisiliti prave filozofe k vladanju, če pa jim ni mar za ljudi, ne za materialne dobrine, ne za čast in oblast?

Pri komentiranju odlomka upoštevajte tudi kontekst celotnega dela.

Prevod Gorazda Kocijančiča

»Se strinjaš tudi v tem, da so za neprijazen odnos množice do filozofije krivi tisti ljudje, ki so se vanjo pritihtapili od zunaj, ne da bi se to spodobilo, in se med seboj nenehoma grajajo, imajo med seboj sovražni odnos in vselej govorijo (zgolj) o ljudeh, pri čemer nikakor ne ravnajo tako, kot bi se spodobilo za filozofijo?«
»Zelo se strinjam s tem,« je odgovoril.
»Poleg tega tisti, Aidemant, ki ima svoj razum resnično usmerjen na bivačoče resničnosti, nima prostega časa, da bi gledal dol na zadeve ljudi, da bi se z njimi prepiral, poln nevoščljivosti in nenaklonjenosti, temveč gleda in motri nekakšne urejene, večno enako obstoječe (resničnosti), ki si med seboj niti ne prizadevajo krivice niti je druga od druge ne trpijo, ampak so vse urejene ter usklajene s smislom: te resničnosti posnema in (jim) skuša postati čim bolj podoben. Ali pa misliš, da obstaja kakšen način, da bi se nekdo lahko z nečim družil občudujoče, ne da bi to posnemal?«

(Vir: Platon: Država. Prevod Gorazd Kocijančič. Mohorjeva družba, Celje 2004, 6. knjiga, 500b–d.)

NAVODILO ZA PISANJE KOMENTARJA

Dani odlomek govori o neprijaznem odnosu množice do filozofije. Odlomka ne obnavljajte, temveč ga komentirajte v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. V eseju odgovorite na vprašanja:

- Kdo so tisti, ki »so se vanjo pritihtapili od zunaj«?
- Pravim filozofom ni mar za zadeve ljudi, ampak gledajo le »nekakšne urejene, večno enako obstoječe (resničnosti)«? Razložite, kaj so te »urejene, večno enako obstoječe (resničnosti)«.
- Zakaj prisiliti prave filozofe k oblasti, če pa jim ni mar za ljudi, ne za materialne dobrine, ne za čast in oblast?

Pri komentiranju odlomka upoštevajte tudi kontekst celotnega dela.

2. Aristotel: Nikomahova etika

Druga oblika je »izravnavaajoče« pravično; to pride do izraza v medsebojnih odnosih, tako hotenih kot nehotenih. Ta oblika pravičnega se razlikuje od prejšnje. »Razdeljujoče« pravično obstoji namreč tam, kjer se izvaja delitev skupnih dobrin v skladu z opisanim (= geometričnim) sorazmerjem. Zakaj tudi če se izvaja delitev skupnega premoženja, se mora izvesti po takšnem sorazmerju, v kakršnem so prispevali k temu premoženju posamezniki; in »krivično«, ki je nasprotje te oblike pravičnega, je zasnovano ravno na kršenju te sorazmernosti.

»Pravično« v medsebojnih odnosih sicer prav tako temelji na načelu enakosti (kakor tudi »krivično« v medsebojnih odnosih temelji ne neenakosti), vendar ne po geometričnem, ampak po aritmetičnem sorazmerju. Pri tem namreč ni razlike, ali dober človek oropa slabega ali slab človek dobrega, ali prešuštvuje dober ali slab človek. Zakon upošteva samo količino škode in obravnava obe stranki kot enaki – važna je samo ugotovitev, da ena stran dela krivico, druga pa jo trpi, ena stran dela škodo, druga pa je oškodovana.

(Vir: Aristoteles: Nikomahova etika. Prevod Kajetan Gantar. Slovenska matica, Ljubljana 1994, 5. knjiga, str. 162–163.)

NAVODILO ZA PISANJE KOMENTARJA

Dani odlomek govori o pravičnosti in njenih različnih pomenih. Odlomka ne obnavljajte, temveč ga komentirajte v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. V eseju odgovorite na vprašanja:

- Katere oblike pravičnosti loči Aristotel?
  - V kakšnem odnosu je pravičnost z »načelom enakosti«?
  - Kakšne so povezave med Aristotelovo obravnavo vrlin in pravičnosti?
- Pri komentiranju odlomka upošteвайте tudi kontekst celotnega dela.

3. Descartes: Meditacije

In čeprav morda (ali bolje: zagotovo, kakor bom razložil kasneje) imam telo, ki je zelo tesno združeno z mano, je vendar – ker imam na eni strani jasno in razločno idejo samega sebe, kolikor sem samo misleča, ne razsežna stvar, in na drugi strani jasno idejo telesa, kolikor je telo zgolj razsežna, ne misleča stvar – je torej vendar gotovo, da sem v resnici različen od svojega telesa in da lahko bivam brez njega.

(Vir: Descartes, R.: Meditacije. Prevod Primož Simoniti. Slovenska matica, Ljubljana 1988, 6. meditacija, str. 107.)

NAVODILO ZA PISANJE KOMENTARJA

Dani odlomek govori o razliki med mislečo in razsežno stvarjo. Odlomka ne obnavljajte, temveč ga komentirajte v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. V eseju odgovorite na vprašanja:

- V čem se kaže »jasnost in razločnost ideje«?
  - Kaj je ta jaz, ki lahko biva brez telesa?
  - Če jaz lahko biva brez telesa, kako lahko v nadaljevanju Descartes zagotovo ve, da ima tudi telo?
- Pri komentiranju odlomka upošteвайте tudi kontekst celotnega dela.

4. Nietzsche: H genealogiji morale

Ta problem *vrednosti* sočutja in morale sočutja (– jaz sem nasprotnik sramotnega modernega pomehkuženja občutkov –) se najprej zdi zgolj nekaj posamičnega, vprašaj za sebe; toda kdor enkrat tu obvisi, se tu *nauči* spraševati, temu se bo zgodilo to, kar se je zgodilo meni: – odpre se mu neznanski nov razgled, kot omotica ga zgrabi neka možnost, na dan privre vsakovrstno nezaupanje, sum, bojazen, omaja se vera v moralo, v vsako moralo, – končno se oglasi nova zahteva. Izrecimo jo, to *ново zahtevo*: potrebujemo *kritiko* moralnih vrednot, *samo vrednost teh vrednot moramo najprej postaviti pod vprašaj* – in za to potrebujemo vedenje o pogojih in okoliščinah, iz katerih so zrasle, pod katerimi so se razvijale in premeščale (morala kot posledica, kot simptom, kot krinka, kot tartifovstvo, kot bolezen, kot nesporazum; toda tudi morala kot vzrok, kot zdravilo, kot stimulans, kot ovira, kot strup), vedenje, kakršnega doslej niti ni bilo niti ni bilo želeno.

(Vir: Nietzsche, F.: H genealogiji morale. Prevod Teo Bizjak. Slovenska matica, Ljubljana 1988, Predgovor, str. 212.)

NAVODILO ZA PISANJE KOMENTARJA

Dani odlomek govori o omajani veri v vrednost morale, ki se zbudi ob problemu morale sočutja. Odlomka ne obnavljajte, temveč ga komentirajte v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. V eseju odgovorite na vprašanja:

- Kje Nietzsche vidi izvor morale in zakaj zavrne moralo sočutja?
  - Zakaj je treba vrednost moralnih vrednot postaviti pod vprašaj?
  - Kakšno vlogo ima pri kritiki morale genealoška metoda?
- Pri komentiranju odlomka upoštevajte tudi kontekst celotnega dela.

AVTOR BESEDILA IN NASLOV DELA

<input type="text"/>	<input type="text"/>
----------------------	----------------------

A large rectangular area with a thin black border occupies the center of the page. Inside this area, there are 25 horizontal lines spaced evenly, providing a template for handwriting practice.

